

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Herregårde i Koldingegnen.

Af O. Nielsen.

Den skønne og frugtbare egn omkring Kolding er fattig på herregårde, men overalt møder øjet store velbyggede bøndergårde, der i anselighed overgår mange af de stærkt udparcellerede hovedgårde længer vesterpå. Grunden til, at her næsten ingen gamle herregårde findes, er den, at Fredrik den anden afkøbte adelsstanden alt dens gods i denne egn; ti før denne konges tid var her en rigdom på adelsgårde, som ikke mange steder; som nedenfor vil vises var der endog et sogn, der havde 6, og flere sogne havde 2. Arent Berntsen siger i Danmarks og Norges frugtbare Herlighed, første bog side 134: »Herreder, som udi Jelling syssel eller Koldinghus len ere liggende, underskedes udi tvende dele: de første 5, såsom Brusk herred, Andst h.¹⁾, Holmans h., Jerlev h. og Elherred, kaldes samtlige Indherreder og det fordi Kong. Majestæt sig udi denne egn, som forbemeldte herreder ere udi og haver lystig skov med god jagt, haver ladet tilskifte alt det gods, som adelen eller andre i samme herreder haver haft, så derudi ingen med Kong. Majestæt haver nogen fælles jagt eller skytteri, mens sig det som en enemærke frihed og egen vildbane haver forbeholdet og fornømlig der lader skyde til hofholdningens fornødenhed, i synderlighed når hoflageret der på slottet holdes, som om vintren ofte plejer at ske. De andre trende herreder, som ere Tørild herred, Nørvangs herred og Slavs herred, fordi

¹⁾ Herregårdene i Andst herred har jeg ikke medtaget i det følgende, fordi jeg har større materialer til en beskrivelse af dette herred.

at adelen derudi haver tillige med Kong. Majestæt gods og fælles jagt og skytteri, kaldes Udherreder, såsom de der uden Kong. Majestæts vildbane eller frihed ere liggende.«

Kronen var ved reformationen kommen i besiddelse af en mængde gejstligheden tidligere tilhørende gods rundt om i landet; det var undertiden hovedgårde, men også ofte alene bøndergårde, af hvilke kronen også havde erhvervet sig en stor mængde i Jylland ved grevens fejde, som gaves i mageskifte for det omtalte gods omkring Kolding; hovedgårdene var oftest forfaldne og bøndergårdene var, om end adelen og bonden i levemåde på den tid stod hinanden nær, dog ikke så bekvemt indrettede som de hovedgårde, kongen fik i mageskifte derfor, og, hvad der var end mere forunderligt, de fleste adelsmænd måtte ombytte deres fædrene gårde, til hvilke deres slægt havde været knyttet gennem mange tider og som lå i en smuk og frugtbar egn, med gods, der oftest lå i de tørre og lidet selskabelige hedeegne. Det er en gåde, hvorledes kongen har kunnet formå adelen til slige mageskifter; i henseende til udbyttet af jorderne gaves der i almindelighed ikke mere til gengæld end den anden ejendom var værd, og der optoges nøjagtige synsforretninger over begge parters ejendomme; den eneste fordel for adelen bestod i, at den ved mageskiftet fik gods i samme sogn, hvorved den opnåede at få hoveri af sine bønder og få dem, der bode i samme sogn som hovedgården, fri for skat, medens den i den gamle egn ikke kunde have samlede ejendomme og ikke opnå det udbytte af sine bønder, som nu tilbødes den. Kongen var den, der vandt de øjensynligste fordele, og vi ser, at det meste af kongens gods i denne egn vedblev at være samlet indtil 1765, da en stor mængde af Koldinghuses jordegods bortsoltes ved avktion. Da købte bønderne deres gårde til selvejendom.

Ved de synsforretninger, som optoges i anledning af Fredrik II.'s mageskifter, findes af og til beskrivelse af hovedgårdenes bygninger. Da vi kun har få oplysninger om boligernes tilstand i ældre tider, har jeg ment, at meddelelsen af dem, der findes, kan have nogen interesse. De sparsomme efterretninger om ejerne har jeg knyttet hertil og meddeler til slutning 16 breve fra det 15de og 16de årh., der giver oplysning om flere af egnens dalevende herremænd;

flere af disse breve er afskrifter fra Trøjborgs arkiv, men originalerne har jeg ikke haft lejlighed til at benytte.

Brusk herred.

I Starup by i sognet af samme navn har været 2 herregårde. Den ene ejedes 1536 og 1541¹⁾ af Niels Glambæk, der havde den forrige bispegård Svensholm i Staby sogn, Ulborg herred, i forlening, hvor også hans søn Klavs Glambæk var født 1537²⁾. Denne sidste overdrog den til kongen 1578 tilligemed 2 g. i Starup by, 1 g. i Fredsted, 1 g. i Herslev, hvorfor han fik bøndergods i Vrads, Nim og Nørvangs herreder. Hans hovedgård beskrives da således: Et hus øster udi gården, 2 loft højt, er muret imellem stolper, takt med tegltag, er udi længden 18 fag, udi bredden 6 fag, er værelser der udi: fruerstue, borgstue, stegers og 3 herrekamre med fadebur, spisekammer og andre kamre, og er under samme hus 2 jordkældre. Norden udi gården et hus muret mellem stolper, som er værelser udi, bryggers og bagers, er udi længden 9 binding, udi bredden 5 binding og er takt med tegltag. Et bulhus³⁾ synden udi gården er takt med stråtag, udi længden 6 binding og er derudi svendekammer. Et plankeværk vesten i gården, er muret imellem stolper, er 11 fag. Udi ladegården et bulhus synden i gården, takt med stråtag, som er kohus og farestald udi, er udi længden 20 fag, udi bredden 5 fag med portrummet. Et bulhus vesten i gården, som er takt med stråtag, som er staldøksenhus, er udi længden 21 fag, udi bredden 5 fag. Et hus norden i gården, er udi hølade, kornlade, stalde, takt med stråtag, er udi længden 31 fag, udi bredden 5 fag, som er 19 fag bulvægge og 12 fag mellem stolper. Item 6 damme ved gården og den 7de udi marken, med abildhaver og humlehaver; derhos en å og en bæk med forel og elritz⁴⁾ udi. Gården vurderedes til en skyld af 6 ørter rug, 4 $\frac{1}{2}$ ø. byg, 7 ø. havre og 1 td. smør; dens udsæd til 1 læst rug, 20 ø. byg, 1 læst havre, 6 td. boghvede. Der avledes 250

¹⁾ D. Mag. 3 R. VI. 61. 315. Rosenvinges gl. d. domme I. 66.

²⁾ Dennes ligprædiken af A. S. Vedel i Bricka og Gjellerup: Den danske Adel I. 278.

³⁾ Bjælkehus.

⁴⁾ Fisken elris se D. Atl. I. 654.

læs hø. Desuden hørte dertil en skov til 300 svins olden og en lille mølle beregnet til 6 ørter skyld.

Den anden hovedgård i Starup var noget mindre, den beskrives 1578 således: Fire indbyggede huse, hvert et loft højt, muret imellem stænger, de 3 er hver 6 fag og det fjerde 7 fag, og er der under 2 jordkældre, og er takt med tegl og er skorsten i hvert hus, og er der en liden grav de 2 sider om husene. Udi ladegården findes først en lade synden i gården, er 13 fag, en ny lade norden i gården 9 fag, en hølade 11 fag, et fæhus med en stald 20 fag med portrum, et fæhus synden i gården 6 fag, et fårehus 4 fag, et hus nordest i gården 9 fag med porthus, end et hus 6 fag, end et hus 2 fag, alle sammen med bulvægge og takt med tag. End findes en abildhave og 2 humlehaver hos gården og en kålhave ved åen og en liden fiskepark hos gården, som alt sammen findes på gårdens enemærke foruden mølledammen, nu er nedbrudt. Denne gård tilhørte 1541 og 1549 Iver Vind¹⁾, der endnu besad den 1578, da han udlagde den til kongen tilligemed noget gods; han fik igen gods i Grundet by, hvoraf han grundlagde hovedgården Grundet, som han fra nu af skriver sig til, foruden følgende gods i Andsager sogn i Øster-Horne herred, hvor han alt 1542 ejede gods²⁾: 1 gård i Skovleng, 1 øde byggested i Lærkeholt mark, 1 øde byggested derhos kaldet Skaffuens byggested, en øde mark kaldes Birckebirecks mark, 2 g. i Kvie, Lund i Skovleng mark, som er et ensted bol, og Mølbygård, der 80 år efter var en lille hovedgård.

Da der således findes 2 hovedgårde af samme navn i samme by, er det ofte vanskeligt at skelne dem fra hinanden; dog må det være den sidste, der nævnes, når Ane Skeel, der har levet omtrent ved år 1500, siges at være gift med Henrik Vind til Starupgård³⁾. Derimod nævnes 1427 og 1469 Jes Pedersen af Starup, væbner, 1429 Nis Pedersen af Starup og 1490 og 1499 Klavs Lagesen i Starup, af våben, men da deres segl fattes under de breve, hvori de nævnes, savnes al vejledning; dog er det rimeligt, at Klavs

¹⁾ D. Mag. 3 R. VI. 320. 4 R. I. 198. II. 315. Rosenvinges gl. d. domme I. 66.

²⁾ D. Mag. VI. 320.

³⁾ Skeel: Fam. Skeel s. 20.

Lagesen har ejet den Glambækkerne tilhørende gård, da Klavs Glambæk sandsynligvis er opnævnt efter ham.

Hesselballe i Starup Sogn er en gammel hovedgård, der 1366 ejedes af Jacobus Tostyson, 1427 og 1429 af Nis Jepsen ¹⁾. Hvem der i den følgende tid har ejet gården, vides ikke, men det er sandsynligt, at den er kommen til Niels Lavesen Dyre, gift med Anna Skeel. Deres børn optog navnet Skeel, men førte Dyrernes våben; af disse nævnes Peder Skeel til Hesselballe 1479, hans søn Niels Skeel til Hesselballe døde 1540, og dennes søn igen Klavs Skeel overdrog kongen 1 feb. 1580 sin gård tilligemed 3 g. i Hesselballe, 2 g. i Skandrup og 1 bol i Pjedsted for gods i Skadst herred,

¹⁾ Min Sysseinddeling 93. Tillæg 1—3. Når Skeel (Fam. Skeel 20) efter T. A. Beckers samlinger nævner Nicolaus Jønsson de Hæsselbaligh 1325, så menes her Hesselballe i Uldum sogn, ti det dokument, hvori han nævnes, er trykt hos Suhm XII. 358 og er et tingsvidne af Nørvang herred. Decanus i Ribe Anders Skeel testamenterede 1459 til Ribe bispestol sin smukt byggede hovedgård Hovgård kaldet tilligemed en mølle og en jord på Hesselballe mark (i originalen, Ribe kapitels breve nr. 292: curiam meam principalem dictam Hoffgordh cum molendino pulcre edificatam et fundum in Hesselbally mark). Det ligger nu nær med V. S. Skeel at antage, at ved Hoffgordh forstås hovedgården i Hesselballe, men ved en nærmere overvejelse er det dog næppe så, ti alle lokaliteter i testamentet, præster, kirker og private, der betænkes heri, leder tanken alligevel hen på Nørvang herred; det vilde være underligt, om han ikke havde givet noget til Starup kirke og præst. I Nørvang herred ligger også en by Hesselballe og op til den grændser hovedgården Holgård. Kinch har i sin Ribe bys hist. og beskrivelse antaget, at der i Anders Skeels testamente mentes Holgård, og at Hoffgordh var en fejlskrift af Grønlund for Holgård, men nu står i originalen virkelig Hoffgordh, hvilket er en fælles benævnelse for hovedgård, så dette navn alene intet beviser. Når imidlertid Ribe bispestol faktisk siden var i besiddelse af Holgård, der først optræder efter denne tid som bolig for bispernes officialer, så må man dog efter nærmere overvejelse slutte sig til Kinchs opfattelse. — Den Ingeborg Jeps, der nævnes under Skovgård, antager V. S. Skeel (Fam. Skeel 37) for den samme som Ingeborg Jep Jensens af Varde og for en Skeel. Nis Jepsen af Hesselballe underskrev 1427 og 1429 de skøder og pantebreve til hende på Spangsbjerg, der er trykte som tillæg 1—3 (jfr. min Skadst herred 29). Han har formodentlig været i slægt med hendes mand. Hendes søn Gregers Jepsen (min Vester Horne herred 110—11) havde i sit våben en springende hjort, og hørte vel altså til familien Staverskov.

hvoraf han oprettede hovedgården Endrupholm¹⁾. Hvor ringe forberedelser der gjordes, når en adelsmand skulde flytte ind i en bondegård, ser vi af et kgl. brev til lensmanden på Riberhus af samme dag som skødet er udfærdiget, hvori der berettes, at Klavs Skeel har fået det nævnte gods i mageskifte, »så han nu med det første skal did flytte«, og lensmanden får derfor befaling til »at hvilken af samme gårde han agter udi at bo og føre hans gods til, at I tilholder bønderne, derudi bo, at de ham samme gård udrømme straks med det første, og at du på vore vegne enten igen giver forskrevne bønder, som skal udrømme ham gården, deres stedsmål (indfæstning) eller igen giver dem andre gårde uden stedsmål«. Ligeledes skulde han skaffe Klavs Skeel vogne og heste til at flytte hans gods på fra Hesselballe²⁾. Skeel flyttede nu ind i en gård i Endrup by, hvori der bode en herredsfoged, der til gengæld fik en gård i Vældbæk 30 juni 1580³⁾. Det er rimeligt, at han er vedbleven at bebo denne bondegård sin livstid, ti det vides, at hovedbygningen på Endrupholm, der stod til beg. af dette årh., først er bygget 1618—22, og det er ikke sandsynligt, at Klavs Skeel, hvis han havde opført nogen hovedbygning, vilde have bygget så slet, at den 40 år efter måtte nedbrydes. I disse 40 år er der vel nok opført ladebygninger, idet de andre 2 bøndergårde i byen er blevne afbrudte, og anlagt en mølle, men herskabelig hovedbygning ikke. Exempel haves også fra denne tid fra det nærliggende Bramming, hvor en bondegård ligefrem er bleven benyttet som hovedgård⁴⁾. Endrup by har ifølge indberetning 1743 ligget »noget lidet vesten for, hvor gården blev bygget nærmere åen på en krog eller holm«⁵⁾.

Skovgård i Starup sogn blev 1578 givet kongen i mageskifte for Fliginde gård i Skåne af Hans Skovgård. Den beskrives således: »Først findes på gården 2 gode huse muret imellem stolper, 2 loft høje og takte med tegl og vel ved magt holden. Item udi ladegården et gammelt hus muret

¹⁾ V. S. Skeel: Fam. Skeel 15—26; min Skadst herred 114.

²⁾ J. Teg. II. 139.

³⁾ J. Reg. II. 152.

⁴⁾ Min Gørding herred 46—47.

⁵⁾ Dette som tillæg til min Skadst herred 114—15.

imellem stolper med en skorsten udi, og er ladegården i sig selv vel bygget med bulhus og ved magt holden. Ligger til gården en abildhave for gården og dertil 5 små fiskeparkeer foruden mølledammen«. Det er nu rimeligt, at når et medlem af familien Skovgård ejer en hovedgård Skovgård, familien da har taget navn efter denne. Hans Skovgårds fader, Jørgen Skovgård, † 1557, nævnes også til Skovgård ligesom dennes fader Jep Skovgård, der vistnok var den første, der bar dette slægtsnavn. Det er således en forveksling, når D. Atlas V. 1010 beretter, at Skovgårdernes gård var Skovgård i Kollerup sogn, Tørild herred; den sidste blev ikke mageskiftet til kronen, og man kan vistnok overføre alle dens i D. Atlas nævnte ældre ejere til Skovgård i Starup sogn. Som en meget gammel familieejendom kan den dog ikke antages; ti i et tingsvidne af 1459 af Bruske herred nævnes Jes Jepsen i Skovgård, væbner, men hans segl viser, at han tilhørte ætten Bølle. Han levede endnu 1473. Iøvrigt har Skovgårderne længe bot i egnen; ti Gummo Niclessen, der 1375 skødede Valdemar Atterdag det gods i Vejlbys sogn, han havde fået i pant af Åge Skål, førte dens våben¹⁾. Af et tingsvidne 29 maj 1445 (se tillæg 6) ses, at Ingeborg Jeps havde skødet sin broder Splid denne gård, og at Splid og Skeel havde haft den så længe, at de bør have lavhævd derpå. Familieforholdet har været således²⁾, at Anders Skeel og Jakob Splid var brødre og Ingeborg deres hel- eller halvsøster. Der har nu 1445 været strid, om Skovgård skulde tilfalde fru Ingeborgs børn eller forblive hos hendes brødre. Den Jes Jepsen, der ovenfor nævnes til Skovgård, kunde være Jakob Splids søn, hvis våbnet ikke forbød det.

Møgtved, Skeelernes stamsæde, lå også her i sognet. Således ejedes den af Albert Rytter eller Skeel, der 1401 på Jerlev herredsting, under hvilket Starup sogn vel da har hørt, som i det 16—18 århundrede, blev dræbt af Hartvig Limbæk. Han er den første Skeel, der kan indordnes i en stamtavle, og fra hvem alle nulevende personer af denne

¹⁾ Dette førtes også 1396 af Bundo Swir (Ribe kapitels breve nr. 126).

²⁾ V. S. Skeel: Fam. Skeel 37.

gamle adelsæt nedstammer¹⁾, og når hans fader formodes at have heddet Jens Skeel, da er en sådan adelsmands forekomst sikker på denne egn; ti i et tingsvidne af Almind sysselting 1366 nævnes Johannes Skeelson²⁾, og 1388 samme mand som Johannes Skeel i et skødebrev på gods i Nebel sogn i Brusk herred, annexet til Starup. Det ligger da nær at antage, at han i det mindste har stået familien meget nær, om han ikke har båret dens våben, hvad V. S. Skeel benægter³⁾, og hvad fremgår af de mange eksemplarer af hans sigil, som jeg har set. Kan man ikke anse det rimeligt, at han, der førte en ørnklo i sit våben, var gift med et medlem af familien Sandberg eller Stangbjerg, at hans børn optog det mødrene våben, hvad så ofte er sket, og at han bliver den sidste af familien, der førte ørnkloen, der også førtes af fam. Glambæk; denne er vistnok i nær slægt med Skelerne. Albert Rytters søn Anders Skeel, død før 1459, og sønnesøn Iver Andersen Skeel nævnes som ejere af Møgtved, men under den sidste, der endnu levede 1489, forsvinder navnet Møgtved, og han skriver sig også til Nygård, ligesom hans efterkommere alene skriver sig til denne sidste gård. Han har altså flyttet gården og opbygget den på ny paa et andet sted i dens mark, og derved ændredes den navn. Hans sønnesøn Niels Skeels enke Karen Krabbe mageskiftede Nygård og Vinderslevgård til kongen 1578 for Vorgård i Vendsyssel⁴⁾. Den anselige Nygård beskrives da således: Fandtes der inden for graven en gård indmuret i 4 stenhuse med kvister deraf, som og er muret af grund, og

1) Familiens historieskriver kammerherre V. S. Skeel har i sit fortrinlige arbejde ydet mange vidnesbyrd om, at det er en ægte dansk slægt. Allerede i »broderlisten« i Valdemars jordebog fra slutningen af det 12te årh. nævnes Thorkyl Skiælge; Ingemar, søn af Niels Skialigh el. Skyelge, døde 1278 (S. R. D. III. 116 m. IV. 292 y); i det 15 og 16 årh. var navnet Skiel. På samme måde er oldnordisk skjalg r gået over til skiælgh, og derfra til jydsk skjælle og skriftsprogets skel (øjet). Stannavnet Skeel er øjensynlig et tilnavn, begrundet i en særegenhed ved blikket, ligesom f. e. familien Krumpen har navn af en anden naturfejl.

2) Min Sysselinddeling 93. Dekanus Anders Skeel kan efter sin levetid ikke være hans søn eller Albert Rytters broder.

3) Fam. Skeel 26—27.

4) V. S. Skeel: Fam. Skeel 50.

husene 2 loft høje med gode kældre under og takt med tagsten, stuerne en part panelet og formalet og med vindver, loft og bænke vel ved magt holden og en temmelig skøn grav omkring, og findes disse efterskrevne huse i staldgården og ladegården: item vesten i staldgården en 12 bindings stald, item et hus, som kaldes salen, er 20 binding langt, 15 alen bjelker, item et 6 bindings hus med 4 alen stolper. Udi ladegården østen i gården en lade, 29 binding lang og 9 alen bjelker, er 2 udskur hos. End et hus østen i gården er 16 binding langt, 14 alen bjelker og 9 alen stolper, som forfalden er. Item vesten i gården et øksenhus, 21 bindinger langt og 12 alen bjelker, norden i gården et øksenhus, 10 binding langt, 10 alen bjelker. Sønden i gården et porthus, 16 binding langt, 6 alen bjelker, 5 alen stolper, et smedehus. Alle disse huse neden for broen er muret mellem stænger, uden gavlen på et hus norden i ladegården, det er slaget med ler. Og findes der ved gården 5 fiskeparker, store og små, 2 humlegårde med den, der ligger ved Fredsted, og 2 abildhaver, dog er de ikke »diert« (meget) frugtbare«. Udsæden var 18 ørter rug, 15 ø. byg, 16 ø. havre, 15 skp. boghvede, der avledes 800 læs hør, og når ålden var middelmådig, kunde skoven ved gården fede 500 svin.

Damsgård, Starup sogn, blev 1578 overdraget kongen af Bege Klavsdatter, enke efter Peder Galskøt til Sønder-skov¹⁾. Hun var datter af Klavs Albertsen til Damsgård (af ætten Emiksen, hvilket ses af hans sigil i geh. arkivet), der igen var søn af Albert Lydersen eller Klavsen til Damsgård²⁾. Denne gård beskrives således: »Udi borggården et hus øster udi gården 2 loft højt, takt med tegltag, muret mellem stolper, med en vindeltrappe og 2 jordkældre, og er 4 skorstenskamre udi, 10 binding udi længden og 5 udi bredden, er ved magt; et hus syden udi gården, som er på den nordre side muret imellem stolper og på den søndre side med bul og ler, som er værelse udi, fruerstue, sengekammer, borgestue, køkken, bryggers og bagers, er et loft højt med et halvgammelt stråtag, udi længden 18 binding, udi bredden 6 binding og 1 liden jordkælder i den ene ende under 3

¹⁾ Jfr. min Malt herred 88 fig.

²⁾ Om Klavs Albertsen se J. Grundtvig i D. Mag. 4 R. III. 236.

bindinger; et bulhus vesten udi gården, er takt med halvgammelt tag af strå på den ene og nyt på den anden side, er nogle svendekamre udi og et lidet udskud ved enden, er 12 binding hus udi længden og 4 udi bredden, et loft højt; end et lidet gammelt hus udi abildhaven, synden fruerstuen, takt med stråtag, muret imellem stolper på begge sider uden nogle få bul, er kammer udi med en skorsten, et loft højt, og et andet kammer, som er melhus og kornhus, udi længden 7 binding, udi bredden 4 binding. Udi ladegården norden udi gården en kornlade og hølade med bul, er temlig ved hævd med stråtag, er udi længden med portrum 24 binding og udi bredden 4 binding; vesten udi gården et halvgammelt hus, fæ- og øksenhus, med bul og halvgammelt stråtag, er temlig ved hævd, er med portrum 21 binding udi længden og udi bredden 4 binding; stalden øster udi gården er meget bygfallen, dog er derpå et godt nyt stråtag og bul og ler mellem stolperne, er 18 binding udi længden og 4 udi bredden«. Udsæden var 12 ørter rug, 12 ø. byg, 12 ø. havre, 2 td. boghvede, »kan sås udi agre i Skovgårds mark 10 skp. boghvede«. Der avledes 250 læs hø og af Pineng i Nygårds mark 50 læs hø. »Ligger og til gården 2 abildgårde, item en mølle ved gården, som maler frit for gården og kan og male for tjenerne udi byen om vintren og står om somren. Item 4 små fiskeparke. Item når både eg og bøg bærer udi de skove, der ligger udi fællig med Skovgård, kan der fedes 200 svin. Item på smålundene, som findes udi enemærket til gården, kan fedes 30 svin. Item haver og Damsgård $\frac{1}{2}$ otting jord i Bølling skov og mark«, hvoraf 2 bønder gav en årlig afgift, medens 6 bønder også gav afgift for fædrift på Damsgårds mark.

Medens Damsgård har ydet ringe bekvemligheder — den egenlige hovedbygning for en del med bjælke- eller lervæg — var den hovedgård, der ydedes i mageskifte, endnu ringere udstyret; det gamle kgl. slot Hundsbæk så således ud: »Er der først på voldstedet et hus, er 11 binding, et loft højt og et styrterum, 4 fag bredt, er kældre langs under, en kvist er 3 bindinger og er 2 skorstensstuer og 1 skorsten udi kvisten, og er der udskud langs med den ene side og noget for den nørre ende, og er samme hus muret mellem stolper og takt med tegl uden det udskud for den ene ende;

endnu sammesteds et lidet hus, er 5 bindinger langt, er skorsten udi, takt med strå og muret imellem stolper, og er en grav om samme hus på de 3 sider smal, på den fjerde side en stor dam; endnu en anden liden dam derhos. Neden for broen et hus, er 22 binding langt, muret på den syndre side og slaget med ler på den nørre side, og er 1 skorstensstue udi til folket, ovn og bryggers og 2 små kamre og 1 kostald udi enden. Item en lade, er 7 store gulv og 2 huer for enden, er ny og takt med strå, væggene ere og somme murede og de andre klædte med fjælle, og er 9 alens indstolper med udskud på begge sider. En øksenstald oven i gården, er 19 fag, slagen med ler og takt med strå, item en stald til heste, på begge sider 19 binding, slagen med ler og takt med strå. End et andet lidet hus, er takt med lyng og væggene af bul, er 7 binding. Udsæden var 20 ørter rug, 8 ø. byg, 1 td. boghvede, avlen 221 læs hø, og skovfogden ved hans ed bekendte, at Hundsbæk skove kunde ikke tåle mere end 40 svin«.

I Starup sogn var altså 6 hovedgårde.

Vivgård i Viv (Viuf) sogn ejedes 1579 af Hans Akselsen Arnfeld, da han udlagde den til kongen for Rosmose birk. Den synes dog ikke at have været nogen gammel hovedgård; ti der udsiges, at »før den er bleven bygget« har den udi gammel tid ydet i landgilde 6 ørter rug, 6 ø. byg, 1 td. smør; udsæden var 12 ø. rug, 6 ø. byg, 14 ø. havre, 20 skp. boghvede, der avledes 240 læs hø og fededes 100 svin i skoven. I udtrykket »bygget« kunde forøvrigt ligget betydningen af forsynet med ny bygninger, så at den tidligere ikke kunde bebos af sin adelige herre men måtte bortfæstes, og da landgilden var så betydelig og ejendommen så stor, kunde dette også tyde på, at den var en gammel hovedgård, men den nævnes ellers næppe som sådan¹⁾.

Herslevgård i Herslev sogn fik kongen 1579 i mageskifte af Movrids Stygge til Holbækgård, der havde bortfæstet

¹⁾ Hvis K. Barners udsagn (Fam. Rosenkrands s. 16) var rigtigt, at familien Viffert først fik sit stamnavn efter reformationen, kunde man udlede dette af denne gård; men stamnavnet har dog af og til været brugt længe før; således nævnes i diplomatiet i geh. ark. under 13 sept. 1404, 24 feb. 1405 og 14 sept. 1458 personer med dette navn og ofte ellers.

den for landgilde af 3 ø. rug, 3 ø. byg, 2 ø. havre, 1 fødenød, 6 β, i brændsvin og gæsteri, medens udsæden var 7 ø. rug, 9 ø. byg, 13 ø. havre og høavlen 64 læs. Gården har allerede tilhørt hans farfader; ti 1492 nævnes Movrids Stygge i Herslev (min sysselinddeling 62), der må være den hos Barner (Fam. Rosenkrands 236) nævnte M. S. til Harreskovgård, hvilket vistnok er fejllæsning i genealogierne for Herslevgård.

Brødsgård i Harte sogn ejedes 1468 af Lave Snob, væbner¹⁾, der synes at have ejet Læborggård. Hans søn Knud Snube og 2 døtre Karine og Marine Lagesdatter solte 1509 og 1512 tilsammen 18 \mathcal{L} sølvs jord på Stallerup mark til Hr. Niels Eriksen (Rosenkrands)²⁾. 1579 udlagde Anna Skram Brødsgård til kongen tilligemed Rønshave; men da var den en fæstegård, der skyldte 2 ørter rug, 1 fd. smør, 1 svin og gæsteri.

Stallerup i Harte sogn tilhørte 1496 Anna Timmesdatter (Rosenkrands) og hendes medarvinger, idet hendes broder Erik Timmesen på deres vegne gjorde lavhævd på »Stalderup«³⁾ voldsted og gårdsted som et frit enemærke, som er sønder og vester i søen til markeskæl og så ad den grøft, som går nær op fra søen, og så fra den nærre ende op på den grøft og så norden om det enemærke og så øster og sønder ind i Skallebæk til midtstrøm og så midtstrøm op ad Skallebæk i søen, dette forskrevne, som skrevet står, for et frit enemærke, uden hvis den hellige kirke kunde vinde sig den ind med gode gamle åbne beseglede breve eller med

¹⁾ Min Malt herred 78. Lave Snub var igen efterkommer eller søn af Knud Snub, hvilket ses af det tingsvidne, han lod tage 1490 (se tillæg 12), at Glibstrup (i Andst sogn) var Knud Snubs arvegods, som han arvede efter sin morbroder Knud Tersten. Familiens våben har jeg ikke set; men han er vel i slægt med den Lage Knudsen, der nævnes som død 1438 (min Malt herred 4), og med Knud Lavesen, der levede 1392 (smstds 110), og derved med Lage Nielsen, der førte Skelernes eller Sandbergernes eller Stangbergernes våben, eller Nis Lavsen af Nielsby, hvis våben 1426 viser, at han er en Saltense (mur med 3 tinder, Ribe kapitels breve nr. 184) eller Galskøt (?).

²⁾ Tillæg 16, Ellen Gøyes jordebog.

³⁾ I D. Mag. IV. 13 læses Scaldrup; men K. Barner har allerede påvist (Fam. Rosenkrands I. Rettelser), at der skal læses som ovenfor. Aftrykket i D. Mag. har mange andre slemme fejl.

landslov. Item indvarede forskrevne Erik Timmesen den samme tid halvdel af alle Staldrop udmark til Staldrop gård og voldsted, ager og eng, skov og mark, vådt og tørt, intet undtaget, for hans søster fru Anne Timmesdatter og hendes medarvingers rette arvegods, som de havde arvet efter deres forældre«. Anna Timmesdatter var Erik Timmesens halv-søster, datter af Timme Nielsen til Engelsholm og Abel, datter af Mattis Nielsen og Johanne Podebusk ¹⁾. Det synes, at Stallerup har været ejet af Timme Nielsen, men ligget på kirkens grund ²⁾. Niels Eriksen (Rosenkrands) til Bjørnholm var en fætters søn af Anna Timmesdatter; under Brøds-gård ses, at han købte en del af Stallerup mark; i et andet brev fra 1509 ses, at Knud Snub væbner overdrager ham sin søster Karine Lavesdatters pantebrev på halvdelen af den gård i Stubdrup mark, som kaldes Nørregård, for 40 g danske; desuden pantsatte han for 13 g al sin ret på Stallerup mark, som er 9 g sølvs jord. Af Ellen Gøyes jordebog ses, at Oluf Rosenkrands 1529 solte gården til Mogens Gøye, og at den i hans og hans datters tid ydede 1 fjerding smør i landgilde. Hvorledes gården er kommen i kronens eje, har jeg ingen oplysning fundet om; 1578 tilhørte den fru Mette Oxe.

Vrandrup, der nu hører til Sest sogn, har i ældre tid hørt til Harte ³⁾. 1454 nævnes Christiern Pors i Wrandrup, væbner ⁴⁾. I Harte kirke er ligsten over Povl Abildgård til Vrandrup, der døde 1563, og hans 3 hustruer; den tredje var Kirstine Ulfeld, der efter ham var gift med Morten Svensen Bølle. Som enke efter denne sidste afstod hun Vrandrup til kongen 1580 og fik det gamle kongelige slot Skodborg i mageskifte ⁵⁾. Udsæden var 13 ørter rug, 6 ø. byg, 8 ø. havre, skov både ved gården og et enemærke i Gjelballe mark; der avledes 200 læs hø.

¹⁾ Barner anf. sted, stamtavlen s. 44.

²⁾ I et kongebrev af 21 maj 1473 nævnes Jes Persen i Staldorppe; men her kunde det være muligt, at Staldorppe var fejlskrift for Stadorppe (Starup), der i det mindste 1455 ejedes af Jes Persen.

³⁾ Kgl. befaling 10 sept. 1714 at indrette pulpitur i Sest kirke, da Vrandrup by er lagt derunder, og derfor skulde der sættes bækken for kirkedørene i stiftet (J. Teg. XXIII. 137).

⁴⁾ Barner: Fam. Rosenkrands, diplomat. 87, sml. tillæg nr. 4—5.

⁵⁾ Min Malt herred 61—62.

Holmans herred.

Smedstrupgård i Smedstrup sogn, hvilket sogn endnu midt i forrige årh. hørte til Bruske herred, ejedes 1415 af Nis Pedersen kaldet Pors og 1427 nævnes Bassi i Smedstrup, væbner¹⁾. Derimod lå det Smedstrup, som ejedes af familien Bing, i Skåne, uagtet Anders Bing, gift med Anna Pedersdatter Galt, ved sine slægtskabsforbindelser nok kunde henpege på denne gård; hans hustru er forskellig fra en søster af samme navn, der først var gift med Morten Vestermand, siden med Falk Brahe²⁾. (Se P. v. Møller: Bidrag till Hallands historia s. 265—69.)

Vellinggård i Smedstrup sogn fik Fredrik II. 15 juni 1575 i mageskifte for Lydumgård af Kristen Henriksen Vind tilligemed 12 gårde og bol i Velling by, 1 bol i Starup samt 2 gårde i S. og N. Rødclit på Holm (Holmsland)³⁾. Hans fader var Henrik Vind til Rønshave (også i Smedstrup sogn), hans Moder Marine ejede 1579 Plovstrup, der 1583 besades af hans søstre Barbara og Berete Vind⁴⁾. I Iver Vinds (til Nørholm) selvbiografi⁵⁾ og i hans broder Henrik Vinds ligprædiken 1633 siges, at Henrik Vind til »Starupgård« var gift med Barbara Pedersdatter af Vellinggård. Henrik Vind nævnes ofte⁶⁾, sidst 1547, hvor han kaldes Henrik Vind i Velling⁷⁾; han må have fået gården med ovennævnte Barbara Pedersdatter, medens hans enke Marine har været hans anden hustru. En af hans børn, Iver Vind til Grundet, er født 1502, og altså er der intet i vejen for, at Barbara Pedersdatter er datter af Peder Råle i Velling og har bragt gården til Vindernes slægt. Peder Råle i Velling nævnes 1473 og 1475. Mads Råle nævnes som ejer af gården 1492 og 1496, men må have overdraget sin del til søsteren Barbara og drog selv til Pjedsted (se Pjedsted)⁸⁾.

¹⁾ T. A. Beckers Orion, kvartalskrift I. 281, tillæg nr. 1.

²⁾ Jfr. J. Saml. IV. 50. 81.

³⁾ Min Vester Horne herred 26.

⁴⁾ Min Malt herred 166.

⁵⁾ D. Saml. IV. 1.

⁶⁾ D. Mag. 3 R. VI. 4 R. I. II. se Registret.

⁷⁾ D. Mag. 4 R. II. 315.

⁸⁾ Når slægtbøger berette (Skeel: Fam. Skeel 20) ligesom ligprædiken over Niels Vind 1648 og Jørgen Vind 1645, at Henrik Vind var gift

Rønshave i Smedstrup sogn ejedes 1536 af Henrik Vind¹⁾, den samme, der ejede Vellinggård. Den er dog kommen fra familien; ti 24 marts 1579 udlagde Anna Skram, søster til Lavrids Skram til Hastrup, blandt andet til kongen en gård i Smedstrup sogn, kaldet Rønshave (den kaldes ikke hovedgård), der skyldte 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ø. havre, $\frac{1}{2}$ td. smør og gæsteri, hvorfor hun fik gods i Hasle herred.

I Håstrup, Smedstrup sogn, har også ligget en hovedgård; således nævnes 1475 Weyit i Hostrup, væbner²⁾. Den er ikke forekommen mig senere.

I Pjedsted by, i sognet af samme navn, lå 2 herregårde. 1579 udlagde kongen Kjærbygård med tilhørende gods i Kasted sogn i Hasle herred, hvorfor han fik Hans Bruns sædegård i Pjedsted, som han selv påbode, beregnet i søskendeskifte til 6 ørter korn og $\frac{1}{2}$ td. smør; udsæden var 7 ø. rug, 5 ø. byg, 10 ø. havre, 10 skp. boghvede, og der avledes 80 læs hø; skov til gården med al den skov til hans arvegods, han havde der udi byen, var beregnet til 40 svins olden; desuden medfulgte 2 g. 2 bol i Pjedsted, 1 bol i Skovbølling og et møllested i Pjedsted. Hans hustru havde på livstid af Fredrik I. fået i forlening en gård i Pjedsted og 1 bol i Store Velling, hvorfor han fik 2 g. i Søvten. 1492 nævnes væbneren Niels Kristensen i Pjedsted³⁾, men hans segl er utydeligt, ligesom Mads Kristensens i Pjedsted 1489.

Den anden hovedgård ejedes af familien Råle. 1579 udlagde Mads Råle sin gård i Pjedsted, som han selv ibode, og et bol sammesteds til Ribe domkapitel for dets gods i

med Ane Skeel af Vellinggård, så må dette være uhjemlet. Når Vinderne 1590 findes beslægtede med Skeelernes, da kan det ligge i, at Niels Pedersen Skeels hustru, der ikke kendes, kan have været en Vind. En forveksling mellem Skelernes og Rålernes våben kan have fremkaldt den forskellige opgivelse, der findes imellem brødrenes slægtregistre.

¹⁾ D. Mag. 3 R. VI. 61.

²⁾ Tillæg nr. 9.

³⁾ Min sysselinddeling 62. Tillæg nr. 11. Hans Bruns våben er et oksehoved i et på langs delt skjold (adelslexikon nr. 337). Hans fader Jep Brun var gift med en datter af Hartvig Limbæk til Nebbe (jfr. Saml. til J. Hist. IV. 42).

Allerup i Skadst herred¹⁾; 1461 og 1462 nævnes Niels Pedersen Glambek i Pjedsted (Becker Orion kvartalskrift I. 291), 1500 og 1533 Thord Glambek i Pjedsted. Som ovenfor er vist, nævnes 1473 og 1475 Per Råle i Velling²⁾, fra 1484 Mads Råle i Velling³⁾; endnu 1499 bode han der⁴⁾. I årene 1517—20 bode han derimod i Pjedsted⁵⁾, hvor han vel har fået del i gården ved sit giftermål, som det formodes med Thord Glambeks broderdatter, og han antages at have overdraget Vellinggård til sin søster. Siden nævnes den anden Mads Råle i Pjedsted, der maa være den ældre Madses søn. 1554 havde han en strid med præsten hr. Jens Bredal i Pjedsted om værgemålet for sin broder hr. Per Glambæks børn; denne var nemlig præst i Pjedsted⁶⁾ og hans enke gift med hr. Jens Bredal⁷⁾; det må antages, at den ældre Mads Råle har været gift med en Glambæk, og at den ene søn derfor har optaget hendes familienavn. Det var forbundet med megen vanskelighed at finde gods, som Mads Råle kunde være tilfreds med i mageskifte for sin gård. Det ovenomtalte mageskifte med domkapitlet er gået tilbage; ti 14 avg. 1580 udstædtes kgl. bef. at besigtige en gård i Skadst herred kaldet »Øløf« (i Nebel sogn), som han skulde have, men allerede 5 sept. tilbagekaldtes dette, da Øløf var mere end 1 gård, tvertimod en hel by, hvilken kongen ikke vilde have skilt ad. 28 okt. 1582 fik Mads Råle kgl. brev: »Vid, at som vi have gjort den forordning, at udi alle byer her på lenet skal ske jevning og gårdene på ejendom og skyld at gøres ens gode, efterdi de alle skulle holde ens tyngde, og vi tilforn have ladet handle med dig om den gård, du påbor, at vi den kunde bekomme til mageskifte, og derom endnu ikke er til ende gjort, da på det altingest med samme jevning der udi byen så vel som andensteds endelig må fuld-

¹⁾ Min Skadst herred 43.

²⁾ Tillæg 8, 9. Adelslexikon nævner Peter Ralli væbner 1469 (jfr. Orion I. 284) og Mads Røli i »Pilsted« 1548, men kender ikke våbnet. Jeg har gjort mig megen ulejlighed for at finde et tydeligt sigil, men forgæves.

³⁾ Tillæg 10, 11 og det i min sysselinddeling s. 62 omtalte brev fra 1492.

⁴⁾ Tillæg 14.

⁵⁾ Geh. ark. top. papirsamling.

⁶⁾ 1549 (Ny kirkehist. Saml. III. 42).

⁷⁾ Ny kirkehist. Saml. VI. 701—04.

gøres, bede vi dig og begære, at du din gårds ejendom lader gå til jevning lige som andre gårde der udi byen, så de alle lige gode gøres både på ejendom og skyld, vi ville ligevel ikke des mindre gøre dig skæl, fyldest og vederlag for al hvis ejendom til forskrevne din gård haver ligget med rette, og med første lejlighed alting derom gøre med dig til ende, at du med billighed ikke skal have dig derover at beklage.« Det mageskifte, som endelig kom i stand, var også til hans fordel; ti for den ene gård i Pjedsted fik han 10 maj 1583 i Grene sogn 1 gård i Elkjær, i Hejnsvig sogn 1 ensted gård kaldes Gilbjerg med et øde byggested under samme gårds eje kaldes Jeppeskjær, i Vorbasse sogn 1 g. kaldes Skjoldbjerg, og der udstædtes befaling til, at den bonde, der skulde flytte ud for ham, skulde uden indfæsting have gården i Pjedsted ¹⁾. Han tog bopæl i Gilbjerg, der 1588 ejedes af hans arvinger ²⁾.

Sellerup i Gaverslund sogn tilhørte omtrent 1460 fru Mette ³⁾. Henrik Persen i Sellerup nævnes 1484 som boende i Holmans herred ⁴⁾ og nævnes til 1500 ⁵⁾. Hans moder var vistnok en Lange ⁶⁾, hans fader var den Per Henriksen, der nævnes 1441 og ejede noget gods i Hids herred, som sønnen siden skødede til Århus bispestol ⁷⁾; han førte et møllehjul i våbnet, hvilket ses af et skøde, hvori han solte Ølholm (Øthleholm) i Langskov sogn til hr. Erik Nielsen til Tim; sønnen førte samme våben ⁸⁾ og de har altså hørt til familien Prip. 1537 nævnes Anders Hansen Lindenov som ejer af gården; ifølge hans gravmæle i Gaverslund kirke bode han på Sellerup, var »gamle Hans Johansens søn«, døde 1562 og er tilligemed sin hustru Margrethe Lange, død 1554, begravet i denne kirke. Deres datter Kirsten Lindenov var gift med Sten Bilde til Vandås, der 1574 af kongen fik

¹⁾ J. Teg. II. 167—68. 172. 339. 394.

²⁾ Min Slavs herred 55.

³⁾ Ribe Oldemoder 119. Det må være denne gård her menes og ikke et sted i Tyrstrup herred, som jeg urigtig har nævnt i registret.

⁴⁾ Tillæg 10.

⁵⁾ Æ. ark. reg. II. 12. 40.

⁶⁾ Min Skadst herred 109, hvor Feldtrup skal læses Sellerup.

⁷⁾ Æ. ark. reg. II. 11—13.

⁸⁾ Barner, Fam. Rosenkrantz, dipl. 170.

Næsbyholm i Skåne og derfor udlagde Sellerup hovedgård tilligemed 7 gårde i Sellerup, 5 g. i Andkjær, 1 g. i Skjærup, 1 g. i Gaverslund og Lunde mølle (nu Brandtlund m. i Skjærup sogn) foruden noget gods udenfor herredet.

I en dom 1543¹⁾ omtales, at i fordums tid havde fru Marine Hvidhoved givet en jord til Gaverslund kirke. 1454 nævnes i forbindelse med flere andre adelsmænd her på egnen Johan Hvitkop, væbner²⁾. Heraf slutter vi, at familien Hvitkop eller Hvidhoved, en gren af Krummedigerne, har ejet Sellerup eller en anden gård i sognet, snarest dog Brejning.

I Brejning i Gaverslund sogn har også været en herregård; ti 1579 udlagde Knud Venstermand sin hovedgård i »Brening«, der skyldte 2½ td. rug, 1 td. smør, 2 fødenød, 4 & gæsteri, avlede 40 læs hø, havde skov til 1000 svins olden »medregnet hvis olden Skærbæk skov belanger«; desuden 5 g. 6 bol i Brening by, Brening mølle, 1 g. 2 bol i Skærbæk, hvorimod han fik gods i Salling herred i Fyn. Denne gård må iøvrigt have været en gammel borg, ti i indberetning til O. Worm 1638³⁾ siges, at i Brejning skov »findes en stor høj, omkring hvilken haver været groft og vold, som det synes, og straks nedenfor i skoven er en smuk grøn runddal, som kaldes Favrdal. Det siges, at Ranild did skulde haft sin tilflugt«.

Nebbegård i Gårslev sogn. Denne gamle borgs forhold til Limbekkerne findes udførlig beskrevet af T. A. Becker i månedsskriftet Orion I. 371—84; den sidste var Klavs Limbek til Nebbe, der døde som afsindig 1562. 1546 udlagdes Nebbegård med dens gods på skiftet efter Hartvig Limbek til Else Pedersdatter (Thott), Enke efter Ridder Thomas Nielsen til Lydumgård, og Cecil Rosenkrands til Hønborg i Klavs Limbeks sted⁴⁾. Klavs Limbeks søster Else var gift med Klavs Krummedige, deres søn var Erik Krummedige, gift med Sidsel Rosenkrands, datter af Timme Styggesen⁵⁾. I Tavlov kirke er i et kapel en ligsten, hvorpå står indhug-

1) Ny kirkehist. Saml. VI. 240—42.

2) Barner, Fam. Rosenkrantz, dipl. 87.

3) D. Saml. 2 R. IV. 78.

4) Fyns litt. Selskabs Aktst. I. 19.

5) Barner, Fam. Rosenkrantz 241.

get 2 kvindeskikkelser med indskrift: Under denne sten hviler erlig og velbyrdige fru Citzel Rosenkrantz på Høneberg, salig Erich Rumdigs efterleverske, som døde den 28 dag novembris 1557. Her liger erlig og velbyrdig Jomfru Biirrete Rosenkrantz til Nebe, som døde — (året ikke angivet). Inde i kapellet er den sidste fædrene og mødrene våben indhugget; det mødrene er Gyldenstjernernes; hun døde 1586 og var datter af Ejler Styggesen til Hevringholm¹⁾ Hun havde dog ikke gården helt, ti 1576 fik kongen af Aksel Viffert halvdelen af Nebbe, 1578 af Birgitte Rosenkrands hendes del for Ammestrup hovedgård, Lisbjerg herred, 1579 en del af Jakob Høg til Trudsholm og endelig 1581 af Jakob Rostrup til Lergrav hans del, der var tilfalden ham efter hr. Otto Krumpen. Gården blev nu bortfæstet og 1639 bebodes den af herredsfogden Søren Hår, senere af herredsfogden Anders Nielsen, der 1677 vidnede, at den tid han bode her hørte det fiskerhus ved stranden, som kaldes Høhus (det lå på »Hølslette«) under Nebbegård og ydede arbejde dertil, medens gamle mænd vidnede, at de, som har bot i dette hus, har givet deres årlige rettighed til Gårdslev bymænd, eftersom det lå i deres mark, og at de havde tilsyn med Gårdslev mænds kvæg, at det ikke skulde sætte livet til i det uføre derved, som kaldes Muldholm, samt føre dem (beboerne) over stranden, når de havde det fornøden.

Blandt de mænd, der 1658 befriede Bornholm for Svenskerne, omtales i P. N. Skougårds Bornholms saga på flere steder en Jens Larsen Ris som deltager, ligesom han var en af dem, der underskrev beboernes gavebrev på øen til Fredrik III. og hvis navne er indhuggede på mindestenen i Rønne. Efter freden fremkom han for kongen med følgende anbefalingsbrev:

E. K. Mayts. mit dieszem vnterthänigen briflein ange-
langen giebet mich vrsache bringer dieszes Ihrer Exelentze
des Herrn reichs hofmeister Gerstorffen gevolmächtiger auf
hiesige Insul, nahmens Jens Lauritsen Risum, welcher nicht
alleine zu verrichtunge seiner geschefte vmb erlaubnäs nacher
Copenhagen zu reisen, bei mihr angehalten, besondern, das
ich demselben seiner comportaments halber einen schein vndt

¹⁾ Barner, Fam. Rosenkrantz 230.

zeugens mittheilen wollen ersuchet, soe mus ich bekennen, das diese person einer von der principallisten ist, soe das Bornholmerwerck E. K. Mayts zum besten hat angestiftet vndt auch glückliche zum effecte gebracht, wie wohl nicht sonder pericul undt hasardt seines lebens. Es sindt zuahr noch einige mehr da bey interessert gewesen, aber wie es hatt sollen recht gelten, vehren weinich zu hause, bis endlich dieser Jens Lauritzen Risum nebenst noch zweyen andern personen sich resolverit, die execution zu volbringen, dann es ist ihn dehme gewesen, das eihne Mølmøsche tragoedie wehre daraus entstanden, wannicht diese obbemalte persohn selbst drite das verch behertzet vndt geschwindt hette verrichtet; der alhie gewesen schuedische commendant Prindtzenschioldt hatte alle wege eine suspicion auf diesen Jens Laurisen Risum gehabt, ihme derowegen alle das seinige mit gewalt abgenommen vndt gar vbel tractert, welches ihme nebenst den vnterthänigen affection, so ehr zu E. K. Mayts getragen, vmb soe viele mehr animert diese sache zu beginnen, habe derowegen sein an mirh gethanes begehren ihme nicht entsagen können, lebe der vnterthänigen hofnunge, E. Königl. Mayts. werde demselben was vorerwehnt glauben vergönnen vndt das bemelte Jens Lauritsen gutte action in gnaden erkennen, wo mit E. K. Mayts. der götlichen protection befehle, verbleiben soe lang ichs lebe E. K. Mayts. vnterthänigster getreuer diener. Bornholm d. 26 juny anno 1660. Adolf Fuxs¹⁾).

Med dette brev kom Jens Lavridsen for kongen, og denne skænkede og gav ham ved skøde af 25 avg. 1660 Nebbegård med mølle, som han og hans hustru og det af deres børn, der levede længst, måtte beholde på livstid. Kristian V. gav han fuldstændigt skøde derpå 13 maj 1676. Gården var da aldeles øde og afbrændt efter krigen, og Jens Lavridsen måtte lade den opbygge af ny; 25 maj 1668 toges syn over den, og da fandtes i borgegården »et stuehus 10 fag med kælder under de 8 fag, som står på den ene ende på en grundmur, hvilken mur var 4 alen høj, 21 alen lang og 11 alen vid, var og et udskud ved samme hus«; dette hus var indrettet til beboelse og køkken, og endnu var i

¹⁾ Kommandant på Bornholm.

borgegården et bryggers og bagers med en stue i den ene ende; en lade på 19 fag med en »afside« til en stald, 16 fag stolpehus og 9 fag hus sat på »leider«; gærderne på marken og omkring gården var oprejste med stor bekostning. 26 avg. 1664 fik han kgl. tilladelse til at stalde så mange øksne, som han kunde fede med sit eget foder til gården, og sælge dem til ind- og udland. Det lader til, at han har stået sig godt ved gården; ti 18 okt. 1664 kunde han købe for 6071 rdl. af kronens gods omkring Nebbegård; han måtte vel afstå det igen efter kgl. bef. af 1 maj 1668; men 19 nov. 1670 fik han for samme kapital med påløbende rente skøde på andet jordegods i egnen, rigtignok øde og forarmet, i Gaverslund, Gårdslev, Skjærup, Tavlov, Bredstrup, Ullerup og flere sogne samt en mængde ålegårde i Elbo herred, deriblandt en ved navn Gammel Toldbod, i alt 197 td. hartkorn 3 skp. 1¼ alb., hvorpå han i 3 år fik fritagelse for de halve skatter. Han opnåede titel af assessor. Hans søn Lavrids blev 1689 præst i Smedstrup, og den anden søn Jokum arvede gården efter ham. Denne døde formodenlig ung, da gården efter ham kom til Enevold Madsen Bolvig, der var gift med hans søster. Denne havde i årene 1710—15 forskellige retstrætter, om Nebbegård skulde anses som hovedgård eller bondegård, da den i den ældste matrikel stod opført som fæstegård, navnlig om dens tiendefrihed; men det bevistes, at Jens Lavridsen Risom havde årlig givet præsten 10 sletdaler i stedet, og dette stadfæstede en højesteretsdom; Enevold Bolvigs søn assessor Lavrids Bolvig, der ved auktion over ryttergodset havde købt Brejninggård og gods, kunde ikke få tilladelse til at lægge det under Nebbegård, dog var den i de fleste tilfælde behandlet som en sædegård, navnlig i henseende til familieskat og fritagelse for soldaterhold.

Denne gård er den eneste i »Indherrederne«, der før end auktionen over det kongelige ryttergods 1765 havde hovedgårdstaxt, når de 2 kongelige hovedgårde, Hønneberg Ladegård og Nygård ikke medregnes. Den forblev i familien Bolvigs eje til noget ind i dette århundrede ¹⁾.

¹⁾ Oplysningerne om Jens Lavridsen Risom og Nebbegård efter hans tid skyldes dokumenter, der ejes af hr. exam. jur. C. Bolvig i København.

Jerlev herred.

Oksvigård i Højen sogn hed tidligere Ågesvig. 1473 nævnes væbneren Cristiern Perssen i Aageswigh¹⁾. Senere har den været ejet af Henning Limbek, der pantsatte den til hr. Ludvig Nielsen (Rosenkrands)²⁾. Dennes datter Karen blev c. 1500 gift med landsdommer Mogens Munk, der var ejer af Ågesvig; men han har ikke fået den ligefrem ved arv, idet det hedder, at det var, medens han sad i uskiftet bo med sine børn efter deres moders død (hun døde 1535), at han købte den. Siden overdrog han den til sin søn Oluf Munk. Dog siges det, at fru Sidsel (Rosenkrands), der var Ludvig Nielsens broders sønne- datter og gift med Erik Krummedige (se foran under Nebbegård), indløste »det Ogiswigs gods« af Oluf Munk; men han må dog siden være bleven ejer deraf igen, ti den tilkendtes ham 1559 i en retssag med hans søster³⁾. Oluf Munks datter Magdalene Munk var første gang gift med Josva von Qvalen til Qualsholm (i Sunds sogn), og han overdrog den 1579 til kongen tilligemed en del andet af sin hustrus arvelod deromkring i mageskifte for gods i Hamrum herred. Ågesvig skyldte da 1 ørte rug, 1 ø. byg, 1 ø. havre, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns og gæsteri.

Stubberup i Jerlev sogn tilhørte familien Glambek. I Dansk Adelslexikon findes 2 våben, der har været båret af personer af dette navn, det ene et ørnelår, det andet en rose omsat med 3 søblade. Dette sidste har måske nok været båret af nogle af slægten, men det må være optaget fra en anden, idet anetavlen i ligprædiken over Niels Vind til Grundet 1646 angiver, at Klavs Glambek »til Rask«, der levede c. 1500, var gift med Sidsel Benner, der førte dette våben. Klavs Glambek til Rask, † 1591, førte derimod et ørnelår, hvilket ses af en retssag 1573. Henning Venstermand havde nemlig i Kristoffer Bangs vindve i Odense set et sådant våben indridset, hvilket han antog for Urnernes, der var hans mødrene våben, og mente at ingen havde haft ret til at indsætte der. Klavs Glambek følte sig herover

¹⁾ Tillæg 8.

²⁾ Barner, Fam. Rosenkrantz 178.

³⁾ Geneal. biogr. arkiv 204—05.

STAMTAVLE OVER FAMILIEN GLAMBÆK.

Niels Pedersen Glambæk
i Pjedsted 1462.Per Knudsen
af Stubdrup 1460.Kristen (Glambæk
g. m. Ane Skeel.Peder G.
c. 1500 (D. Mag. 4 R.
IV. 298).Thord G.
i Pjedsted 1500 og 1533
(D. Mag. 4 R. IV. 298,
Orion I. 308).Mads G.,
præst i Pjedsted 1474, 1499
(Ripæ Cimb. 63, Ribe ka-
pitels breve 430). Er den
»Lille hr. Mads i Pjedsted«,
som var samtidig med Hart-
vig Limbek på Nebbegård
(Thieles Folkesagn I. 124).

N. N.

Klavs Lagesen Glambæk
1490, 1499, til Starup, g.
m. Sidsel Benner. Hans
moder førte Bingernes vå-
ben if. anetavlen i ligpræ-
diken over Niels Vind 1646;
hun er vel den Else Glam-
bechis, der 1479 havde ½
otting jord på Fredsted
mark.

Peder Kristensen G.
til Stubdrup 1499, 1511,
g. m. Gunner Staverskov.(Niels Kristensen)
i Pjedsted 1492.(Mads Kristensen)
i Pjedsted 1489.Kristen Kristensdatter,
Jon Vifferts enke i Stubbe-
rup 1493, 1495 (Æ. Ark.
Reg. II. 263, 265).Vistnok en datter, g. m.
Mads Råle i Pjedsted c.
1520.

Per Knudsen
af Sønderstovhed 1553 (min
Vester-Horne herred 11)
var ifølge T. A. Becker
en Glambæk.

Oluf Staverskov
til Hennegård, f. c. 1500,
levede 1557 (min Vester-
Horne herred s. 44—46).Niels Pedersen G.
til Øllufgård, † 1593 (min
Skadst herred s. 241—43).
Er han den Niels Glambæk,
der havde været slotsfoged
på Københavns slot og
1583 fik brev på en gård
i Udlejre (Sæl. Reg. XII.
298)?Klavs G.,
beg. i Ho.Kristen G.,
beg. i Ho.Hr. Peder Glambæk,
præst i Pjedsted 1540, 1549,
er en broder til ham den
Niels Glambæk, der var
præst 1525 (D. Mag. 4 R.
IV. 37) og 1532 og 1542
nævnes som præst i Thor-
strup og Horne?Hans børn se min Skadst
herred s. 244, Vester-Horne
herred s. 46.

Niels G.
til Starup 1536, 1541, g.
m. Marine Gjødesen, enke
1564, † 1600 (herved rettes
J. Saml. V. 227).

Klavs G.
til Rask, født 1537, † 1591,
g. m. Birgitte Rosenkrands.

Ellen G.,
g. m. Albret Vind til
Ullerup.

4 døtre,
af hvilke 2 døde som børn.

fornærmet, da han havde ladet det indsætte, og beviste, at »hans fader og oldefader og udi tredje og fjerde led« havde ført dette våben¹⁾. Om Per Knudsen af Stubdrup 1460²⁾ hørte til denne slægt, vides ikke, da hans segl ikke kendes. Derimod var Peder Kristensen i Stubdrup 1499 en Glambek³⁾. 1511 nævnes Per Kristensen Glambek i Stubdrup og hans broder⁴⁾. Den Kirsten Kristensdatter, Jørgen Vifferts enke, i Stubberup, der nævnes 1493 (Æ. ark. reg. II. 265) var en Glambek og bode sandsynligvis da her. Peder Kristensen var gift med Gunner Staverskov, eneste barn af Oluf Staverskov og Mette Stygge. Peder Glambek ejede også Bredmose i Ho sogn, hvor han, hans hustru og 2 børn er begravne⁵⁾. Hos Klevenfeld opgives, at han var søn af Kristen Glambek og Ane Skeel af Stubdrup; det er formodentlig denne Ane Skeel, der fejlagtig er kommen ind blandt Vindernes aner (se Vellinggård). En af Peder Kristensens og Gunner Staverskavs sønner var Niels Pedersen Glambek, der 1583 udlagde kongen sin hovedgård Stubdrup, da i Højen sogn, med en del omliggende gods og derfor fik Ølluf by i Skadst herred, hvoraf han oprettede hovedgården Øllufgård⁶⁾. Om familien Glambeks sandsynlige slægtskabsforhold henvises til medfølgende stamtavle.

Elbo herred.

Hønborg i Errisø var et gammelt kgl. slot og Søholm i Tavlov sogn blev ved reformationen inddraget under kronen som gejstlighedens ejendom. Derimod lå i Ullerup sogn (nu Fredericia landsogn) Egum hovgård (nu Igum), af hvilken Axel Viffert ejede $\frac{1}{3}$ og Hans Axelsen Arnfeld $\frac{2}{3}$, hvorfor kongen 1579 gav den første gods i Skåne, den sidste Rosmose birk. 1470 nævnes Anders Kristensen af Egum⁷⁾, 1539 Kristen Pedersen i Egum⁸⁾. Jeg véd ikke, om det er

¹⁾ Rosenvinge: gamle domme III. 220—22.

²⁾ Tillæg 7.

³⁾ Tillæg 13.

⁴⁾ D. Mag. 4 R. II. 298.

⁵⁾ Min Vester-Horne herred 147.

⁶⁾ Skadst h. 241—44.

⁷⁾ Barner, Fam. Rosenkrantz, dipl. 130.

⁸⁾ D. Mag. 3 R. VI. 230.

denne gård, som Peder Ebbesen Galt 1541 siger, at hans forfædre har ejet, men tror nok, at det dog var gården af samme navn i Jandrup sogn ¹⁾).

¹⁾ Min Vester-Horne herred 97.

Tillæg.

1.

29 sept. 1427.

Lyder Esbensen pantsætter Spangsbjerg gård og mølle i Skadst herred til fru Ingeborg, Jep Jensens enke af Varde.

Allæ mæn thætæ nerwerendæ breff seer elder hørær læsæ helzer jæch Lyder Esbensen aff waben ewindelich meth guth. Kungører jæch thet allæ mæn meth thetæ mit obenæ breff, thet jæch j pant sættær een welboren hetherlich qwinne Ynggeborg Jæppæ Jønsens æfterleuæ aff Warthæ Spongzbærgh gaard oc Spongzbærghz møllæ liggendis j Skazhæret j Jærnæ soghen meth alle synæ til liggilz, skow oc mark, ager oc æng oc fiskewan, woth oc thiur, jnctæ w[n]dtaghet, for hundred stæder mark, som j Lybikæ oc j Hamborgh æræ gængæ oc gewe, wden holæ pennigæ, oc sættær jæch hænnæ fornæfnde Ynggeborg thet fornæfnde goz til eet brughelicht pant so længæ ath thet worther hænnæ skællich aff løst, meth sodan wndskeding ath [nar] jæch fornæfnde Lyder Esbensen elder mynæ ræthæ arwingæ løster ath løsæ thet fornæfnde goz aff thæn fornæfnde Ynggeborg elder aff hænnæ ræthæ arwinger, tha skal rænttæn fylghe howethstolen oc skal løsinggen kynnæs then thingdagh næst for sancte Johannis dagh oc løses then thingdagh næst for sancte Mortins dagh ther nest effter komendis ær. The fornæfnde pænniggæ ath betalæ j Warthæ elder oc jeet annet belæghelicht stæd j Danmark, j hwor hænnæ fornæfnde Yngge-

borg elder hænnæ arwinggæ belæghelich ær elder hænnæ arwinggæ kan kennæ til skathæ. Item binder jæch mich til fornæfnde Lyder Esbensen oc mynæ arwinggæ ath frij then fornæfnde Ynggeborgh thet fornæfnde goz for alle meenz aa talendæ, hwat the som meth ræthæ willæ a po talæ. Til meræ thyghæ oc storæ forwaringgæ tha hægger jæch mit ynsæil for thætæ breff meth een fulkommelich willæ oc ja meth fleræ gothæ mæns ynsæil, so som æræ Æmikæ Esbensen, Henrich Sturæ, Pether Smalstædæ, Anders Skiel, Niss Jæipsen aff Heselbaligh, Jæssæ Pethersen aff Stadrop, Bassi aff Smystrop, Pæther Riggæl, ther wæbennæræ ær. Giwet oc screwith aar effter wors herræ fœthels tid, thuzend aar firæ hundred aar a thet syw oc thywændæ aar, thæn thorsdagh næst æffter sancte Mathej dagh hællæ apostel oc ewangeliste.

(Seglene fattes. Orig. på perg. i geh. ark.)

2.

11 nov. 1427.

Lyder Esbernsons andet pantebrev på samme gård
til samme fru Ingeborg.

Allæ mæn, thyt breff seer eller hør læssæ, helsen jæk Lyder Esbernson, wabn, ewinnæligh meth gwdh. Jæk kwn-gøræ thet ollæ men meth myth aben breff, thet jæk pand-sæter en walbarn hetherligh qwin Inghibwrri Jappæ Jenson j Wareth sin efterlewænigh Spongberigh gaarthæ ok Spongberigh mællæ lynggend jnnen Skaastæhæreth j Jern soghen meth ollæ sinæ tillythels, ager ok enggæ, wottæ ok thyrt, enttæ vntaghen, for hwnder stæther mark lubesk, solum jnnen Lybæk ok Hamburg hæ æræ geæwæ ok gangendæ vden holæ peningh, ok sæter jæk fornæfnæ Ingibwrri thet fornæfnæ gostz en brogæli panddæ, solenggi thet worther hin loghæligh aff lœsdæ, meth sodan vnderskethænigh at jæk fornæfnæ Lyder Esberson eller minæ rætta arwengh lyster at lœsæ thet fornæfnæ gostz aff fornæfnæ Ingibwrri eller aff hinnæ arwengh, tha skal renttæ fylghæ pennigh ok waræ lœsænigh lwdæligh a Wareth syselthing then nestæ thing dagh for kyndermis ok bytalæ then fornæfnæ swm pennigh j Wareth eller jet ant bileghælith steth j Danmark, j horæ fornæfnæ Ingibwrri eller hinnæ arwengh bilæghælith er,

uden ollæ helppæ ræthæ, faalskæ listæ, ther mægh fornæfndæ Lyder Esbernson eller minæ arwegh kan kwmmæ til hilppæ ræthæ eller til frommæ eller then fornæfndæ Ingibwri eller hinnæ arwengh kan kwmmæ til skathæ. Item tilbindæ jæk Lyder Esbernson ok minæ arweng at fry then fornæfndæ Ingibwri ok sinæ arvengh thet fornæfndæ gostz for ollæ atælæ meth rættæ. Til meræ tyghæ ok størræ for waring tha hawer jæk hend myth jnseghel for thyttæ breff meth fwcummæligh jaa ok willi meth gothæ mensz jnseghel til winnæ, sosum er min kære brother Emkæ Esbernson, Henri Stwæ, Peter Smalstæthæ, Anders Skelæ, wabn, Hennic Martinson, Iwar Nighelson, Jon Bakinson ok Pæther Thwrison. Datum anno domini mcd xx vij, die sancti Martini.

(Alle seglene fattes. Orig. på pergament i min eje.)

3

26 nov. 1429.

Lyder og Emike Esbernsen skøder samme gård til samme fru Ingeborg.

Allæ men thettæ breff see ælder høræ hielsæ wi Lyder Esbernsen oc Emmek Esbernsen, a waben er, ewindeligh meth wor herræ, oc kundgøræ vi, thet allæ men so vel the nw æræ som kommæ skulæ, at vi meth thettæ worth opnæ breff skøthæ, antworthæ oc upladæ tel ewindeligh ath eyet ien wælboren quinnæ Ingeburgh Jep Jensens aff Wardæ efterlewer jen gordh, som hyeder Spongsbierigh gordh oc Spongsbierighs møllæ meth dam oc damsbondh oc meth all wor rethieth oc serdeles then fornæfndæ gordh oc møllæ telligelss, aager oc engh, woth oc thywerth, røren oc wrørendh, enktæ wntagen. Item tilbindæ wi os oc woræ erwingh at fry oc frøssæ then fornæfndæ Ingiburgh oc hennæ erwingh thennæ fornæfndæ gardh oc møllæ meth allæ sinæ telligels meth dam oc damsbond for hvermans rættæ atalæ, ther theræ meth ræthæ kan atallæ. Til thæssæ wdermæræ forwaringh oc windes burdh thæ ladæ vi fornæfndæ Luder oc Emek wor ingesegel meth wilæ oc widskab lath hengæ for thettæ breff meth ander gothæ mens ingesegel, som ær Hinrik Sturæ, Erik Pethersen aff Hønburgh, Niels Jepsen aff Heselballigh oc Nis Pedersen j Staderup. Datum anno domini mcd xxix feria quarta post festum beati Martini confessoris ac pontificis.

(Seglene fattes. Orig. på perg. i geh. ark.)

23 marts 1434.

Tingsvidne af Ribe byting, at på kongens retterting i Vejle (1406 ?) blev Albert Rytters (Skeel) breve på gods i Vork kendte falske og at Jes og Kristen Holk havde overdraget godset til Peder Pors.

Alle men, som thette breff see eller høre lesæs helsen wii Ludeke Hartleuessøn, Nisse Friis, borgemester i Ribæ, Eric Pederssøn, wæbener, Henneke Pigsteen, Cristen Broderssøn oc Bertold Broderssøn, Per Nigelssøn, Henneke Hardenak, Arnt Henricssøn ewindelig met gudh oc kungøræ wii met thettæ wort obenæ breff, at wii hawæ seeth oc hørd, at Jes Holk webener stod for wos oc swor stawendes edh met vpræthede fingere i then hilge and, at hand oc hans broder Cristern Holk hawthe wundet met ræthæ pa wor nadige herre kongens ræther thing i Wedel thet gozt, hwilket som ligende ær i Worke, aff Albrecht Ryther, som thet sama schyld (!), at the breue, som Albrecht hauthe pa thet samæ gozt, worthæ inlawth for falske breue oc the worthe antwordet Hermen Yuerssøn pa then samæ tiid til trower hand til then tiid at drodynngen Margaretæ, hwes seel gud hawæ, eller wor nadige herre koningen thøm in eskede for ræthæ. Och hørde wii, at fornefnde Jes Holk tilstodh, at han oc hans broder Cristern hawthæ gulden forscrewen gozt Peder Pors for then giald, som there father war hanum plichtige. Item betuger jek Jes Holk i thettæ samæ breff, at so ær gangen oc faren, som forscrewen stor, oc hawer thes til tyge myn jngesegel meth the erbaren menz ingesegel, som tilfornæ screwen stander, som ær her Lydeke Hartleuessøn, Nis Friis, Henneke Piigsteen, Cristern Broderssøn, Bertold Broderssøn, Henneke Hardenak oc Arnt Henricssøn meth jaa oc gothe wiliæ lathe henge nedden for thette breff. Datum anno domini med xxx iiij proxæma feria 3ia ante festum solennitatis pasche.

(Afskrift i diplomatariet i geh. ark. efter orig. i Viborg landstings arkiv. Peder Pors havde i skjoldet 1390 [Ribe kap. breve nr. 131] en gavl, hørte altså ikke til de i adelslex. nævnte slægter af dette navn.)

16 sept. 1434.

Vidne om det samme som i nr. 4.

Alle men, som thettæ breff seer eller hører leses, helsen

wii Anders Falster, canick ok thenne tiidh biscopens officialis i hr. Henric Stangeberges sted, som biscopens officialis ær i Ribæ, Clawes Cristernssøn, ærchedegen, Jeep Iwerssøn cantor, Anders Brok canich, Ledeke Hartleuessøn borgemester, Cristern Broderssøn, Bertold Broderssøn, Haghen Wolterssøn, Matis Kyørner, Wynter biscopens foghet, ok Johan Erlantsson, byman i thet sama sted, ewindeligh met wor herræ ok kungøræ, ath aar efther wors herræ fødelssæ tymæ med xxx iiij po then thorsdagh nest for sancti Lamberti dagh war schicket for wos ok fleræ gothe men i sancte Barbare capellæ i wor Frwæ kirkæ i Ribæ for ræthæ en walborn man Jes Holk aff wapen ok Lassæ Ingelssøn men kallæ Pors, ther sowæ wii ok hørthæ, ath the widhnæth po there seel ok sandhnæ, at the nærwærende ware, sowæ ok hørthe i Wedel po koningens rætherthing war skichet Cristern Holk, Pors Styssøn ok forneffnde Jes Holk met schellich bewisinge modh Albrecht Ryther om gotz, som ligger i Worke i Jærløff herret, ok forneffnde Albrechtz breweworthe v-ræthæ funden of forneffnde gotz worde tilfunden forneffnde Cristern Holk ok Jes Holk ok Pors Styssøn, ok forneffnde breffue worthe antwordeth Hermæn Iwerssøn po herscapes wegne for falske brewæ so lenghe til herscapeth thøm ighen wille krawæ aff hannm. Item hørthe wij, at forneffnde Jes Holk ok Lass Ingelssøn bethugeth thet, at forneffnde Cristern Holk ok Jes Holk gulde Pether Pors thet forneffnde gotz i syn giald, hwilken the hanum schullich waræ, ok stode hannm thet til fult ok alt. Ath forneffnde Jes Holk ok Lass Ingelssøn for wos so hawæ sawt ok tughet, som forscrewen stander, thet widnæ wii ok tyghe med woræ jngcigle, hwilke wii hawæ lathet henge nedden for thettæ breff, som screwet ok giwed ær aar ok dagh, som til fornæ screwen stander.

(Seglene fattedes, da Langebek afskrev originalen, der da var i Viborg landstingsarkiv.)

6.

29 maj 1445.

Tingsvidne, at Ingeborg Jeps (sml. nr. 1—3) skødede Skovgård til sin broder Splid.

Allæ mæn thette breff seer eller hører læse helsser wi Morten Jensen, foghet pa Koldingh, Jon Poelson, tingholder

po Jerloffherritz tingh, Pether Kallissøn prest i Eytetorp, Hans prest i Nørup, Ascer Nielssøn, Per Jenssøn i Høden och Mattis Scriwer ewindeligh met gudh oc kungøre wi, ath aar efter gudz byrdh mcd xlv then neste løwerdagh efter gudz legemsdagh tha war skicket for oss oc for andre flere gothe men en welbørdighe man Anders Skel, hwilken som beddis, fek oc framledde jeth fult stokkenefndh aff xij dandemen, sosom war Terkel Stolswen, Jess Matsøn i Wellingh, Per Jensøn i Høden, Jess Persøn i Østed, Sewerin Vesterby, Per Jensøn i Amsbøl, Troels aff Tudwidh, Ascer Nielssøn i Vorket, Symen Leirongh, Niss Swenssøn, Jess Brunsøn och Ebbe Pilt, hwilke forneffnde dandemen vonde pa tro och sande, ath Skowgordh, hwilken som Ingeborgh Jeips skøtte Spliidh hendis broer, then forneffnde gordh hawer Spliidh oc Skeel haffdh so lengi ath them bør ath hawe lagehefdh pa met rette. Ath so gick oc foor thet winde wi met wore insegel hengde neden for thette breff. Giwet aar oc dagh, stedh, som for stander screwet.

(Seglene fattes. Orig. på perg. i geh. ark.)

7.

12 marts 1460.

Per Knudsen af Stubberup skøder hr. Ditlev Reventlov en gård i Lille Andst i Andst herred.

Allæ mæn thette breff see eller høræ læse helseer jeg Per Knudhsøn aff Stubdrup ewindhelegæ meth gudh oc gør wetherlicth meth thette mit opne breff, at jek meth myn frij villæ oc berodh hugh oc meth mynæ børns raadh oc vilæ hafuer soldh, skøt oc vplath, siælæ, skødher oc opladher till ewindheligæ eyndom hedherleghæ oc velborn man hr. Theleff Ræuntlow riddher oc hans arfuingh fro migh och mynæ arfuing myn gordh liggendis po Lille Anst mark, som Jes Skaursøn jnnæn boor, meth iij ottinghe jordhæ ower all Lille Anst mark meth alle forskrefne gordh oc gotzes retthehiet oc tillegelsæ meth ager, engh, skow oc mark oc mosæ, fiskæwandh, fægongh, dam oc damsbondh, voth oc tyurth, eluat thet helst ær eller nefnis kan, som till forskrefne gordh bør at liggæ meth rettæ, inthet ther aff vndentaghen i nogher modhæ, for fææ oc fult werdh, hwilk som jek hafuer vpboeret till godh betaling oc myn fullæ nyæ effther myn vilæ, oc

takker jek hannum for godh betalingh, oc kendes jek mig oc mynæ arfuingh enghen yderme deell eller retthehiet at hæffuæ i forskrefne gordh eller gotz i nogher modhæ effther thennæ dagh, thee tilbindher jek migh oc mynæ arfuingh meth thette mit opne breff fornefnde her Theleff oc hans aruing forskrefne gordh oc gotzes retthehiet oc tillægelsæ at frij oc ath frelsæ oc fuldkommeleghæ tilstoo for hwar man, som ther vppo kan tale meth retthæ. Til tess ydermere foruaringh oc bedre stadfestelss hafuer jek meth vilæ oc vedskab læth henghæ mit insegel nedhen for thette mit vpne breff oc hafuer beeth hedherleghæ oc velborn mæn besegllæ meth migh til vindesbyr, sosom æræ Anders Jonsen po Toueskow, Claus Ruze, Esbern Andersson, Iuer Tødsøn, Mattis Cristensøn, vepnere. Datum anno dommi med l x proprio die beati Gregorij pape et martiris.

(Afskrift af H. C. Refslund 1849 af Trøjborgs arkiv; da hang 6 vokssegl under, men han beskriver dem ikke.)

8.

21 maj 1473.

Kristiern I. tilkender Iver og Jes Tostesen Aspehoved mark.

Wij Cristiern meth gudz nade Danmarcks, Suerigis, Norgis, Wendis oc Gothes koning, hertugh i Slesuigh, greffue vdi Holsten, Stormarn, Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre alle viterlicht, at aar effter gudz bywrð med lxx iij then fridagh nest effter then søndagh som sywnges Cantate, nærwerendes oss elskelige werduge fæthre her Jens i Aars, her Maghnus i Othens oc her Pether i Ribe, meth samme nade biscope, her Erick Otzssen wor hoffmester, her Clawis Rønnow wor marsk i Danmarck oc her Maghnus Ebbessen, rider, wor elskelige radh oc mange flere gothe men aff Norre-jwtland, wor skicket thenne breffuisere Jwer Tostissen vdi rette for oss meth eet fast perchmentz breff, som helt vskrabeth oc wel wor besegld, ludendis at Jess Perssen i Staldorpe, Jesse Jepssen vdi Skogegardh, Clawes Rwtzse i Wamdorpe, Pether Raaly vdi Welinge oc Cristiern Perssen i Aageswigh, woras gothe men, meth flere andre dannemen, som thesse breff ydermere vtviser, at the effter wor befalninge oc tilscriffuelse ey sændere spørge eller høre kwnne aff the wiseste sandemen oc sandhwidne, æn at the tilfundhe

forskrefne Iwer Tostissen oc Jesse Tostissen hans brodher all Aspehowit mark vden eet gotz som Ryngcloster tilhører, som forskrefne theres rantzsagelse breff ydermere inneholder. Ther vpa sagde wij swa for rette at forskrefne Iwer Tostissen scall nydhe oc beholde forskrefne Aspehowit mark efter hans bewisinge swalenge bether bewisinge framkomme, som hans bewisinge rygge kwnne meth rette. Datum anno, die et loco quibus supra nostro sub signeto presentibus appenso inferius ad presentes.

(H. C. Refslunds afskrift efter orig. i Trøjborgs arkiv.)

9.

15 juli 1475.

Tingsvidne af Brusk herred om markskæl for Fredsted mark
i Starup sogn.

Alle men thette breff seer eller hører læsses hielsse wy thinghør paa Brwskherritz thingh, Anders Niclessen prest i Starwp, Anders Mattissen soghen prest till Elntong, Per Roly i Welling, Weyit i Hostrwp, wepnere, oc Gwndi Swenssen i Hostrwp kierlige meth gwt. Kwngiør for alle at aar effther gwtz byrd mcd lxxv then løwerdag nest effther sancti Ketilli dagh wor skicket for oss oc flere gode men, som tha nerwærendes hooss wore paa Brwskherritzthingh welbyrdige man Ywer Skeel, hwilk som eskede, fech oc framledde eth fwlt wuildige thinxwinde aff viij beskedene dannemen, som ære Nis Jepssen i Almind, Per Cristiernssen i Elntong, Jes Micelsen, Jes Jebssen, Jes Brwn i Hostrwp, Mattis Kyid i Wyiss, Søffren Gudmanssen i Hædersløff oc Wilgriib i Rørkierholt, hwilkæ viij dannemen wonde paa theris gode troo oc sanning, thet the soffwæ oc hørdæ lydeligh inden iij stockæ paa fornefnde thingh, thet xij egeræmen, som forskrefne Ywer Skeel loffligh till kraffueth paa Fredstedtoff, hwilke xij egeræmen lydelig tillstode for dom oc rætt, thet the woræ paa forskrefne Fredstedthoff oc hørde theris eedh paa then østher sidhe mellom thofft oc fortthe, paa then nørræsyde mellom thofft oc aggerland oc paa then synder sidhe er enketh dighe oc gryfft mellom thofft oc anden, alt for inden forskrefne skiell, som stenæ oc gryfft wdwisæ, thett er Fredstedthoff oc som østhen liggendes er wp till Frested dam oc liggendes er paa Frestedmark, hwilke viij dannemen wonde paa troo

oc sanningh, som forscreffuit staaer, thet winde wij forskrefne meth wore jntzegle hengendes for thette breff. Datum loco, die ut supra.

(Seglene fattes. Orig. på perg. i geh. ark. »Nørrejylland« nr. 193.)

10.

8 april 1483.

Lovhævd på Ribe kapitels gods i Gårdslev sogn og på Gårdslev kirkes jord.

Alle men thette breff seer eller hør læsæ helse vij Nis Person i Skærop tingholler tiil Holmundzhæreths tingh, Henrick Person, Nis Cristiernson, Mattis Ralj i Vellingh, som vepner ære, och Lass Jenson i Ankier ewynnelig met gwdh. Kunnegøre wij met thette wort opne breff, ath aar effther gwdz birdh med lxxx iij then tiisdagh nest effther quasi modo geniti wor skycket for osse på Holmundzherrets ting for dom beskeen man Nis Pederson aff Mørkholt, bedes oc feck eth fwth tingswynne aff viij danmen, som war Nis Tøstson, Trogels Nielson, Michel Trogelson, Oloff Pederson, Jes Roff, Andhers Iwerson, Tui Andherson och Ebby Nielson, hwylike viij danmen wonne på tro oc sannigh, ath the hørde och soffue på fornefnde dagh oc tiidh, ath ij danmen, saasom ware Nis Kielbeck oc Peder Jebson, som war fornefnde Nis Pedersons loffshøringh paa her cantors wegne aff Ribe the wunne på tro och saningh, ath the hørde oc soffue, at Nis Pederson fornefnde giordhe then lagheffdh, som ham war paafundhen aff retthe tiil tinghi på cantors wegne, och giorde han then met presther oc godhe jordeyer men oc giordhe fornefnde lagheffdh loff tyme dags oc brasth hanum ingen wern och inwordhe all then jordh oc bygghystet, som liggheer oc hør til Riber doomkyrky i Garsløff oc i Mørkeholt, i Garsløff ij gardhe oc ij boel, i Mørkholt vj gardhe met theres retthe tiilleggelse indhen alle iij markskeel, som er skoff, mark, ager oc engh, fiskewan, fegan, forthe, woth oc tywrth, inthet vndhertaghet, hwat thet helst nefnes kan i nogher madhe. Item giordhe forskrefne Nis Pederson lagheffdh paa Arins ottingh oc stuff, saa ath Arins ottingh oc stuff ligger til Garsløff kyrky oc inghen andbre haffuer warith i Ribe. Ath saa er wunnen for osze,

thet wyne wij met wore incegel hengendes nethen for thette worth opne breff. Datum vt supra.

(Ribe kapitels breve nr. 365. Af seglene har nr. 1 3 tværbjælker i et skjold, nr. 2 og 3 er utydelige, nr. 4 et tværdelt skjold, hvis øverste del er delt på langs og den højre del tærnet, ligesom Niels Kistes 1339 i adelslexikonnet, hvor det er den venstre del, der er tærnet, nr. 5 fattes.)

11.

26 maj 1489.

Tingsvidne på Holmans herredsting, om nogen har givet kære på Ribe kapitels gods i Mørkholt i Gårdslev sogn.

Alle men thette breff seer eller hør læsæ helser vij Nis Persøn i Skærop, tingholer tiil Holmundzhæresting, Andhers Frijs tiil Harildzkier, ridder, Hans Poske soghen prest tiil Pedsted, Sthafen Person soghen prest tiil Gaffuerslundh, Mas Cristiernson i Pedsteth, Mattis Ralj i Velling, som vepner eræ. Kunegøre wij for alle met thette worth opne breff, ath aar effther gwdz burdh med lxxxix then tiisdagh effther dominicam vocem jucunditatis tha war skycket for osse oc for flere dannemen paa Holmundzherrets ting for dom hedherligh man Jeb Vind cantor i Ribe, beddes oc esket oc feck eth vwildugh stockeneffwindhe aff xij danmen, saasom wor Mattis Rali i Veling som vepner er, Peder Mundh i Handrop, Andhers Pederson i Vynningh, Nis Bul, Jes Kydh, Hans Iuerson, Nis Jepson, Erik Perloxzon i Velling, Tui Andersøn, Peder Kød, Michel Truelson i Pedsted oc Las Putti, hwykke xij danmen wonne pa theres gode tro oc sanningh, ath the haffue icky hørth eller seeth tiil Holmundzhærets tingh ath nogher haffuer warith tiil fornefnde tingh oc gyffuet last oc kæræ pa thet gooz, som capittel haffuer i Mørkholt førre nu vm thu aar modh, ath the eyeremen i Garsleff worthe træthacthy met them i Mørkholt om en forte. Item wonne the yddermeræ, ath the soffue oc hørth pa forskrefne tingh, ath forskrefne her Jeb Windh cantor i Ribe stod for dom oc athspurdhe Nis Pedersson, som lengy haffuer wæreth fogget oc sæth tingh, oc andhre dannen, som tha tiil tingy waræ, om nogen haffuer gyffuet last oc kyæræ paa Mørkholt, tha saudhe han ney, icke andhre lundhe endh som for er screffuet. Ath sa er wonnen for

osse, thet wyne wij met wore incel hengyndes nethen for thette breff. Datum vt supra.

(Ribe kapitels breve nr. 390. Af seglene har nr. 1 en tværbjælke i et skjold (Bang ?), nr. 2 er utydeligt, nr. 3 og 4 gejstlige, nr. 5 utydeligt og nr. 6 som nr. 4 i tillæg nr. 4.)

12.

6 marts 1490.

Tingsvidne at Glibstrup var Knud Snubbes arvegods.

Alle men thette breff see eller høre lessæ helssæ wy Veyth Perssen, tingholler paa Brosk herethstingh, Jes Wlff fogith paa Kollingh hws, Mas Roly i Vellingh, Claus Laussen i Starup, webner, Esky Frys i Møssewro kyerligh medh gwdh. Kwngiøre wy medh thette worth obne breff aar efter gwdz bør med xc læwerdagh nesth for sancte Gregorij dagh war skycthet (!) for oss och for flere gode men, som tha nerwerendis hoss ware paa forscrefne tingh indhæ iij stockæ, beskedhen man thennæ breffuissere Lawy Snwb loligth bedis, fek och framledhæ jeth fwth tinghz vinnæ off viij foune (beskedhen?) dannemen, som ware Lass Jwre (?) aff Hørup, Chresthen Perssen aff Asbølingh, Jes Chresthenssen ibidem, Jes Trouelssen aff Stubdrup, Anders Knwdssen af Serup, Mas Perssen ibidem, Ostredh Trouelssen aff Lerskoo och Jep Perssen aff Harth, huilke forskrefne viij danne men wonnæ paa theris gode troo, sel och sandhæ, ath thennum sæll¹⁾ wyttherligh war, ath Glybsterup war Knudh Snubs aruff goss och eruthæ forskrefne Knudh Snwb thet efter hans morbrodher Knudh Tersthen, som bode ij Glibstrup, som Pally Jenssen nw ij bor. Item wonnæ tyssæ forskrefne viij dannæ men, ath Knudh Snwb vorthæ røweth af lan fol jen man døø²⁾, saa vorthæ Glibstrup ødæ och mere aff Knwd Snwbes gotz, ath thet saa gek och saa for thette wynnæ wij medh woræ jnsegel hengendis nedhen fore thette breff. Dominica feria juteligate (Datum anno et die ut supra?).

(Refslunds afskrifter 1847 af Trøjborgs arkiv med aftegnung af de synlige segl; af disse er i Mads Råles et dyrehoved med 2 spidse ører, men det synes ikke at have været tydeligt. Familien Ralik havde 3 vædderhorn, men den var vistnok forskellig fra familien Råle.)

¹⁾ o: fuld.

²⁾ Kammerherre M. Rosenørn foreslår at læse: »rømet af lan for jen man døø«, altså: han blev dønt til landflygtighed for et drab.

7 marts 1499.

Klavs Lagesen i Starup pantsætter en gård i Starup til præsten
sammesteds hr. Anders Nielsen.

Jegh Claws Laghesson i Starup aff wapn gior wetherlig i thette mith opne breff for alle oc wetherkiendis megh wp at haffwæ boret oc aff wetherlich giald plictighe er hetherlig man her Anders Niclesson prest i Starup lx iiij march lybsk danske penninghe, som j Nørjwlland geffwæ oc genghe ære, for hwilke swm penninghe jegh meth minæ børnss fwl-bwrd oc tilladels pandher oc till pantsætther her Anders oc hans arffwinghe en min gard oc gotz i Starup, som nw Thomas Persson i boer oc gyffwer aarlighe aar till skøld oc gyfft iij ertug korn, vj høstdages gerningh, ij dages plogning oc swien, ther alden er, oc meth en heell ottingh jorde offwer all Starup mark oc ii the sønnersthe agher i min thoft Ackæthoff, at haffwæ, nyde oc brwge osv. Till hwess windisbyrd oc ythermere forwaringh hengher jegh Clawss Lageson mith jntzeglæ for thette mith breff meth ander welbyrdige mentz jntzegelæ, som ære Henrick Niclesson oc Per Skeell i Hesselbally, Pether Cristiernsson i Stwbdrorp oc welbyrdighe quinness Marine Staffwerskoffs til windisbyrd tilbedendis ære. Datum anno domini mcd xcix feria quinta proxima post festum sancti Lucii pape et martiris.

(Seglene fattes. Orig. på perg. i gen. herald. selskabs arkiv.)

19 marts 1499.

Tingsvidne af Holmans herred, at en jord på Bærkop mark i Gaverslund sogn er tilkendt Ribe domkapitel.

Alle men som thette breff seer eller høre leessæ helse wij Myckel Trogelsson tingholler j Holmozhæreth, Asser Jensson prest til Wlleropp kyrky ok kanick j Riibe, Mattis Glambeck prest til Pestedh kyrky oc officialis wdy Holmot hæreth, Hærtog Lembech aff Nebe, Mattis Raly j Wellingh, Per Cristiernsson Kisse, som webnere er, Tue Jensson, Jes Mortensson ok Søren Lauson kerlygh met gudh oc kwngøre wij for alle met thette worth opne breff, at aar effther gwz burd mcd xcix then tiisdag nest for annunciacionem sancte Marie tha war skycket for osz oc for flere gode men pa

forskrefne tingh beskeen man Nis Pederson vdi Mørcholth, esket oc fek eth fwlth tingges wynne aff viij dannemen, som war Symen Iwersson, Tue Jensson, Hans Iwersson, Tames Cristiernsson, Cristiern Tøgersson, Mattis Gamel, Esbern Jenson oc Seuren Mortensson i Krollerup, hwyckæ forskrefne viij dannemen wonne paa theres gode tro oc sanne, so ath thi soue oc hørdh ynen alle fire stockæ paa forskrefne ting for dom, ath forskrefne Mychel til retthe war funnen syn jordh tyl yntil Riiber domkyrky, som lygger paa Bigkop mark til then gordh, som Morten Jensson nw wdy boor, effther then laghøueth, som her Jep kanthor hawer giorth po forskrefne jordh oc effther tii gamel dommebreff, som ther paa giffueth er, oc so lenggy til bedher bewiisnyngk kam. Hwyket so er ganggen oc foren i alle mode som fore skrøueth stor, thet wynne wy met wore ensyel neggen henggyndes for thette breff.

(Ribe kapitels breve nr. 430. Der har kun hængt 5 segl under istedenfor 9; af disse er nr. 1 et bomærke, nr. 2 3 mod hinanden stillede bjælker, som danner en trekant, nr. 3 Bennernes våben, nr. 4 et bomærke, nr. 5 fattes).

15.

27 april 1507.

Lovhævd på Ribe kapitels gods i Mørkholt og Gårdslev.

Alle men thette breff see eller høre læsses helse wij Michel Troghelson i Petstet, hæretzfoghet til Holmodzhæretz tingh, Henrich Cristernson i Hørup, vepnere, Hans Nielsson i Skerup, Tve Jensson i Wellingh, Symen Iwersson i Bierkop, Skeel Bertelsson ibidem, Jes Mortensson i Brønsted oc Seuren Lagsson i Gartzløff, ewindeligh met guth oc kungøre for alle, ath aar effther gutz byrdh m d vij then tiisdagh nest effther sancti Marci euangeliste dagh poo Holmodz herretz tingh wor skicket fore osse oc herritzmen under alle fyre stoche hederligh man her Atzer Jensson i Pwgdal oc canick i Ribe och beddes eet fult tingsvinne aff viij dannemen, som war Thames Cristiernsson i Skerup, Seuren Jensson ibidem, Jep Thameson i Breyningh, Olloff Henrichsson, Tve Andersson i Hwilsberigh, Seuern Kelbech i Gauerslund, Iwer Morthensson i Andkær oc Seuern Lawsson i Garsløff, hwilke forskrefne viij dannemen winnet all samen sandrecthe-

ligh i theres gothe troo oc sanninghe, ath thi nerwerendes hosz ware, hørde och soghe samme dagh paa forskrefne Holmodz herretz tingh, at forskrefne her Atzer Jenssons lowehøringhe, som ware Symen Smedh i Gardzløff oc Seuern Jensson i Skerup, the kungiorde i lent lydth oc wonde inden alle fyre stocke fore osse oc tingh men, ath the nerwerendes hosz ware i Mørkehalt i Gardzløff soghen then løffuerdag nest fore sancti Marci dagh euangeliste, hørde oc soghe, at forskrefne hr. Atzer Jensson indworde met syn lawhefdh met gothe prester oc kirkens men saa møghet gotz, som wor Frwe domkirke haffuer i Mørkehalt oc i Gartsleff, som ær først Peder Jenssons gard, som han i stodh met en ottinghe jorde, item then gard som Anders Ollsson i bode met $\frac{1}{2}$ ottinghe jorde oc ther til ij marcke goo(l?)dz jorde. Item Pether Jenwoldssons gordh met ij marcke goo[l]dz jorde. Item Thyghe Eskelsons gardh met en ottinghe jorde, item Hans Nielssons gardh met en ottinghe jorde, item Michel Anderssons gardh $\frac{1}{2}$ ottingh jorde, item Skallis Hollys gardh j ottingh jorde, item then gardh, som Jenwold Pedersson iboer, $\frac{1}{2}$ ottingh jorde, hwer thisse benefnde garde met theres botoffte i brede och lenghe effther loghen oc ther til theres lodh oc deel i gamel Bylycke effther reth reeb oc gardh, ther til indworde han skov oc mark, agher oc enghe, woet och tyffwrt, forttæ oc feeganghe inden alle fyre markeskiel, som wor Frwe domkirke i Ribe ær nw tilfallen effther ræth reeb oc gardh oc gaff syn logh laghe tyme dages oc brast inghen vern oc saae (sor) saa meth syn hellens eedh, ath thisse forskrefne garde oc goetz ær wore Frwe domkirke i Ripe hendes rette eydoms goetz, oc kendes inghen lodt oc deel i forskrefne garde oc goetz vthen domkirke oc capittelle, oc war hans lawhefdh loglighe fundet aff tinghe oc tilboden iij samfeldh tingh effther laghen. Ath saa ær ganghet oc fareten inden alle fyre tinghstocke lydeligh, thet winne wii framdeles met wore indsegheler henghendes neden fore thette breff. Datum die et loco ut supra.

(Ribe kapitels breve nr. 458. Af seglene fattes nr. 2 og 5. Nr. 1 har i et skjold 2 skråbjælker, der støder sammen for neden og skæres af 2 parallelle tværbjælker.)

6 marts 1509.

Jegh Knwd Snwb webnere giør alle mend vitterligt, thet jeg haffuer nw met god vilie och viitskab oplath oc met thette mit obne breff vnder, oplader oc fuldkommelige tillstaar erligh oc velbyrdug man her Niels Erichssen till Biørnholm, riddere, min kiære søsters Karine Lawesdatters panttebreff paa halleffdellen then gard i Stubdrup, som kalles Nørregard, fore fyretiwffue marck danske penninge, ieg læde henne, oc hwn skulle giffue meg en ørtug roff oc en skieppe smør till skyld aff een, som thet forskrefne pantebreff ydermere indeholder oc vdwisser, oc kiendes iegh meg aldeles fylleste oc fulth verdh at haffue opboret aff forskrefne her Niels Ericssen fore forskrefne pant osv. Item vederkiendis jeg meg oc giøldskyllig met thette samme breff at were forskrefne her Niels Ericssen trætthen marck danske pendinge, som nw vtij Nørrejutland giænge oc gieffue ære, som han meg kierlige till min store nøtte oc behoff lenth haffuer, for huilke forskrefne xij march ieg hannum till pantt sætter all min iordh, eyendom oc rettighedt, som ieg haffuer paa Stalleropp march, som er ix march sølffs iord inden alle fire marcke modh i skoff, agger, eng, fiskevantn, fægang, voeth oc tiwrth, rørendes oc wrørendes osv. . . . bether velbyrduge oc beskiedhene dannemend besegle meth meg til vindesbyrd, som ære Bedell Randzaa i Vranderop, Anders Esbernssen i Skanderop, Lass Esbernssen i Lunderskoff, vebnere, Nis Lassen i Almynde oc Jes Lassen i Stubderup. Datum Koldinge feria 3ia proxima post dominicam reminiscere miserationum tuarum et cetera.

(Refslunds Afskrift efter orig. i Trøjborgs arkiv 1847. Året ses af Ellen Gayes Jordebog.)